

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ
REVIEWS AND ANNOTATIONS

„ДОКУМЕНТАЛНИ ИЗТОЧНИЦИ И СИМВОЛНА ВИЗУАЛИЗАЦИЯ
НА МАСОНСТВОТО“

Мони Алмалех

Нов български университет

Резюме: Дисертацията на Владимир Левчев разглежда документалните извори и реалната информация за историята на масонството в Британската империя и САЩ в периода XVI–XIX в. В България липсва подобно изследване, базирано на документи, издирени в библиотеки и музеи в Обединеното кралство и САЩ. Документалната база позволява на автора да очертае реалните исторически факти, митове, фалшификации и историческите процеси в Европа и в „задморските територии“ на Британската империя, довели до създаването на Съединените американски щати. Левчев разкрива философията на масонството в синтеза ѝ с идеите на Просвещението и езотеричното. Рецензията посочва приносите на труда.

Ключови думи: масонство; САЩ; документи; общество; историческо развитие.

Темата за масонството традиционно попада в полето на конспиративните теории, което определя и сериозния приносен характер на научните работи в това изследователско поле. Именно това изначално определя и приносния характер на дисертационното изследване на Владимир Левчев „Документални източници и символна визуализация на масонството“.

Обект на изследването в дисертационния труд е философията на масонството, така, както е отразена в документалните източници за неговото възникване и развитие във Великобритания и САЩ, включително масонски библиотеки и периодика. Левчев старателно е издирил и изучил документите в библиотеки и музеи в Обединеното кралство и в САЩ.

Предмет на изследването е отсяването на научно доказаните факти от митовите за културно-историческото значение на масонството.

Авторът си поставя три главни цели:

1. Да разгледа и обобщи достоверните извори и реалната информация за историята на масонството в Англия и в САЩ;

2. Да анализира синтеза от езотерично и социално във философията на масонството, както и очертаването на синтетичността в тази философия, обединяваща идеите на Просвещението с езотеричното;

3. Да определи ролята на масонството в историческото развитие на английското и американското общество от XVIII в. насам.

Конкретните задачи за постигането на тези цели са очертани адекватно, както и изпълнението им в главите от изложението е съобразно целите.

Лично аз смятам, че научната разработка има много висока стойност не само поради липсата на подобно изследване, а и с оглед на съвременните политически и ментални реалности.

САЩ са уникални в историята на британските колонии с извоюваната политическа и духовна независимост, подчинена на принципи, различни от принципите на европейското монархическо битие и мислене – и през вековете, и днес. Лично аз не приемам министър-председателят на съвременна Канада да коленичи пред невръстно дете от кралската фамилия на Обединеното кралство, както се случи през 2018 г. при посещение на членове на кралското семейство в Канада. Въпреки тесните връзки между САЩ и Обединеното кралство подобно срамно, по мое мнение, действие не може да се случи в изпълнение на президента на САЩ. И не би трябвало да се случва в никоя държава, най-малкото, защото европейските империи притежават „авторското право“ върху поредицата хитлеризъм, фашизъм, безчовечния антисемитизъм, сред които робството не е основано на военнопленнически труд, а на расово-социален критерий. В състезанието между европейските империи за мотивиране на тристагодишната робовладелческа търговия, икономическата експлоатация и натрупаните огромни богатства е намерен мотив/причина – Библията! Тълкуването, че проклятието на Ной е върху чернокожите хора, не отговаря на библейския текст.

Съвременното състояние на масонството не е обект, предмет или цел на труда на Владимир Левчев, но моето мнение е, че този негов труд е различен от всичко, излизало досега в България, с изключение на една статия на Левчев (2018).

В статията авторът анализира един вечно актуален проблем: взаимовръзката между властта и натрупаните знания, или както Умберто Еко нарича натрупаната обща и специализирана култура от всички области – енциклопедия. В контекста на възникването на масонското движение в някогашната Британска империя, бащите на американската Конституция са високообразовани членове на масонското движение. По мое мнение една от множеството причини за икономическото и политическото проспериране на САЩ е мъдро съставената Конституция. Статията разчита, както е винаги в текстовете на Левчев за основаването на масонството, на документални източници и информация. А това според мен е ключово за оценката на неговите текстове. Те не гъмжат от емоционално

мотивирани мнения, а коментарите се извличат на базата на историко-документалните факти.

От друга страна, напълно стандартно възникват критики на текстовете на Владимир Левчев, че едва ли не са написани за масовия читател. Това не е невярно, но трябва ясно да се изтъкне, че такова впечатление е измамно именно поради документалната база, върху която стъпва авторът. Другата причина за подобна критика е талантът на Владимир Левчев да пише не само поезия, пиеси или литературна критика и анализи. В текстовете на Левчев, посветени на възникването на масонското движение, се проявява способността му да представя на разбираем и красив български език факти, данни, становища, които не са изказани с типичната стилистична характеристика на научния стил – понижена употреба на лични глаголни форми, повишена употреба на нелични глаголни форми, дълги и сложни изречения. В научния стил на книжовния език такива параметри са позволени, но те правят езика тромав и текста – труден за четене. Не така стоят нещата с текстовете на Владимир Левчев.

Дисертационният труд е важен не само поради документалната си стойност, но и с оглед на актуалната българска обстановка с поуките, които може да се извлекат, и с възпитателното си въздействие. Това е общото между предложения за конкурса дисертационен труд и книгата на Левчев (2011). Другата обща черта е, че високият, но разбираем стил проследява не само документите, но и оценки на автора. Тази особеност на стила на докторанта позволява редица оценки да са достъпни и възможни за цитиране от научнопопулярни източници. Такъв е случаят със статията „Масоните – скритият код в българската история“ на Арнаудова (2017): „В книгата си „Масонството: митове и факти“ Владимир Левчев пише, че масонската морална система не се различава от ценностите на хуманизма. Според Левчев ложата, в която всички са равни и ръководени от свободно избран Майстор, е умален вариант на демократичното общество“.

Арнаудова (2017) посочва и друго мнение на Левчев: „*Масоните също вярват, че Светото писание има тайно значение, отвъд буквалния смисъл на текста. Според Владимир Левчев те търсят изгубеното Слово на Архитекта на Вселената – Божията мъдрост*“.

Бих се спрял на някои основни моменти от дисертационния труд.

Всяка държава има своите актуални проблеми, но Съединените американски щати са уникална държава с масираното участие на масони при възникването и изграждането на тази република и историческите факти за това са показани и доказани в труда. А Обединеното кралство наистина е мястото на възникване на съвременното масонство. Разработката анализира историческите условия, социалната и политическата среда на Острова и в Европа, позволили раждането на това фратернално общество. Това общество е пълно изключение от социалните порядки на XVI–XIX в. с това, че хора от различни класи, а много скоро след началото, в САЩ, и от различни раси, стават негови членове. По мое мнение и снимковият

материал в главата „Приложение“ допринася за стойността на труда, защото илюстрира библиографските източници и как бащите на Конституцията на САЩ възпльщават в градоустройството (най-важните сгради, ландшафта и транспортните артерии на столицата на САЩ) символизма на масонството, поставяйки в основата на свободната държава единството на оперативен и символен занаят.

Методиката, която Владимир Левчев е избрал и прилага, е адекватна на сложното явление, наречено масонство, поради неговата двойствена природа – възникване от оперативен занаят и прерастване в символен занаят, съпроводено с богата символика, заимствана от древни универсални символи и мита за построяването на Храма от Соломон и поканените от него майстори. В същото време масонството изисква научно познание, а от трета страна, вярата в Бог, наричан Архитект на Вселената. Така методът е интердисциплинарен подход, включващ методите на библиографията, историята, семиотиката и културологията, както и общите методи на научното познание: анализ, синтез, индукция, дедукция, сравнение, аналогия, обобщение; анализ и критична оценка на историческата и теоретичната литература по въпроса (монографии, статии, студии и др.), но и анализ и критична оценка на ненаучни публикации, съдържащи конспиративни теории и митове за масонството; анализ и критична оценка на музейни сбирки, ритуални предмети и архитектурни пространства, документи и устни свидетелства; анализ на символи, алегии и ритуали.

Дисертацията няма как да анализира комуникативните отношения между масонството и обществените институции, по простата причина, че масонството остава тайна общност. Що се отнася до САЩ, поради ключовата роля на масонството в историята на Съединените американски щати, комуникацията на масонството с обществените институции в тази държава е най-видна и най-освободена от изискването за тайност, мотивирано исторически, както е посочено в текста.

Трудът е написан от майстор на словото, така че научните анализи и подходи не губят, но в същото време е четивен, на висок, но разбираем стил.

Научните приноси на труда може да бъдат изброени така:

Досега не съществува текст в България, който подробно да посочва и анализира библиографските източници, съдържащи информация за възникването на фратерналното общество „Свободни зидари“ (масонство). В своя преглед на личностите, изиграли важна роля в създаването и разпространението на масонството, Владимир Левчев не само посочва най-старите документи и библиотеките, в които се пазят, включително интернет източниците, но и изгражда мотивирани логически хипотези за пътищата и действията на много от тези общественици, които не са намерили документално фиксиране. Именно тази документална част от изследването е изключителен принос на автора в българския контекст от публикации за масонството, сред които липсва описание на корените на това фратернално общество със световно разпространение.

По мое мнение важен принос е подчертаването на факта, че тоталитарните режими са несъвместими със свободното зидарство като тайно общество и масонското движение бива забранено в тоталитарните режими на ХХ в. Левчев правилно посочва, че това движение търпи забрана и анатема от Църквата поради деистичния мироглед, наличието на универсални символи в ритуалите и регалиите му, но най-вече поради верската и расовата толерантност в него. Впрочем дори външно погледнато, на същото отхвърляне са подложени и мистичните школи в монотеизма, характеризиращи се с търпимост към Другия – кабалисти и суфи са преследвани, в диахронен план, от ортодоксалните религиозни институции и власти в юдаизма, християнството и исляма.

Принос е посочването на впитането на принципите на масонството в основите на демокрацията като социална система. Днес, в постмодерната епоха, тези демократични принципи са широко проповядвани и прилагани от много държави, а в труда са маркирани разклоненията и версиите на масонството, съществуващи днес, както и пиковите и спадовете на популярността на масонството.

Принос е анализът на философията на масонството, включваща вяра в Бога, универсални символи, мита за построяването на Храма от Соломон и майсторите, поканени от него, но и разбирания за социалното устройство, които кореспондират с демократичното устройство на обществото.

По мое мнение хипотезата на Левчев за произхода на масонството, съчетаваща и двете налични досега теории, е мотивирана логически, психологически и документално („Стари предписания“ или „Готически конституции“, документи на Зидарски занаятчийски организации, най-старият от които датира от края на XIV в.). Според едната масонството произлиза от „оперативния занаят“ на строителите – каменоделци на катедрали през Късното средновековие, а според другата Свободното зидарство произлиза от Ордена на рицарите тамплиери. Левчев мотивира пресечната точка между двете теории още от XII в., в лицето на Бернар от Клерво, който е духовен баща на Ордена на тамплиерите, но също и идеолог на строителството на първите готически катедрали.

Приносни също са мотивирането на „излизането на светло“ на масонството в Англия именно през 1717 г. с анализ на историческите факти в островното кралство и в Европа, както и изложението за влиянието на масонството върху Американската революция и ролята му при създаването на Съединените американски щати, с документи и снимков материал. Цялостността на приносите се оформя от анализа на конспиративните теории и реалната роля на масонството, разкрита чрез документи и исторически факти.

Важен принос е разкриването в цялост на фратернално общество, което за различни хора и общности е неприемливо и противоречиво: Църквата не одобрява масонството поради уважението му към науката, както и поради възможността хора от различни религии да съжителстват във

фратерналната общност; тоталитарните режими забраняват масонството поради изискването за вяра в Бог; монархиите не одобряват масонството поради привързаността му към демократичното републиканско разбиране за обществото и възможността хора от различни социални слоеве да битуват във фратерналната общност.

ЛИТЕРАТУРА

Арнаудова, Д. (2017). Масоните – скритият код в българската история.

National geographic 1. Достъпно на

<https://www.nationalgeographic.bg/?cid=126&article=5348>. Посетено на 21.07.2018 г.

Левчев, В. (2011). *Масонството: митове и факти*. София: Enthusiast, 144 с.

Левчев, В. (2018). Масонството – взаимовръзка между знание и власт. – В: *Балканистичен форум*, 2, 182–190.

REFERENCES

Arnaudova, D. (2017). Masons – the hidden code in Bulgarian history. *National geographic 1*. Available at

National geographic 1. Available at

<https://www.nationalgeographic.bg/?cid=126&article=5348>. Accessed on 21.07.2018.

Levchev, V. (2011). *Freemasonry: myths and facts*. Sofia: Enthusiast, 144 p.

Levchev, V. (2018). Freemasonry – the relationship between knowledge and power. – V: *Balkan Forum*, 2, 182–190.

“DOCUMENTARY SOURCES AND SYMBOLIC VISUALIZATION OF FREEMASONRY”

Abstract: *Vladimir Levchev's dissertation examines documentary sources and real information about the history of Freemasonry in the British Empire and the United States during XVI–XIX c. Bulgaria lacks such research based on documents found in libraries and museums of the United Kingdom and the United States. This allows the author to outline the real historical facts, myths, falsifications, and historical processes in Europe and in the “overseas territories” of the British Empire that led to the creation of the United States. Levchev reveals the philosophy of Freemasonry in its synthesis with the ideas of the Enlightenment and the esoteric. The review indicates the contributions of the work.*

Keywords: *Freemasonry; USA; documents; society; historical development.*

Prof. Mony Almalech, PhD, DSc

New Bulgarian University

1618 Sofia, Bulgaria

21 Montevideo str.

E-mail: almalech@abv.bg